

Berachot Sources 30

משנה ברורה סימן ר"ס ק"א

(א) האוכל - כל האוכלין [א] מצטרפין לכזית לברך עליהן ברכה אחרונה הראויה להן אם משבעת המינין ברכה מעין ג' אם שלא מז' מינים לענין בנ"ר. אכל חצי זית משבעת המינין וחצי זית אחר [ב] מברך אחריהן בורא נ"ר [ג] וה"ה כשאכל חצי זית פת וחצי זית מדבר שמברכין בנ"ר מברך בנ"ר [ד] וכל המשקין מצטרפין לרביעית. האוכל והשותה [דהיינו שאכל פחות מכזית ושתי פחות מרביעית] אין [ה] מצטרף אפי' לענין בנ"ר. [ו] ציר שע"ג ירק מצטרף לכזית דכל אכשורי אוכלא [משקה הבא למתק אוכל] אוכלא הוא וה"ה בפת השרוי במשקה או ביין [ז] או ברוטב אבל אם אכל הפת [ח] עם הרוטב בלא טבול אין מצטרף אך אם היה הרוטב של המאכל מדברים שמברכין עליהן כמו על המאכל [ומבואר בסימן ר"ה] אפשר דמצטרף הרוטב להמאכל וצ"ע [ח"א]. אכל הכזית מעט ונשתה הרבה באכילתו אם יש [ט] מתחלת האכילה עד סוף האכילה יותר מכדי אכילת פרס אינו מצטרף [ושיעור פרס עיין לקמן סימן תרי"ב שיש דעות אי ג' ביצים או ד' ביצים והכא מסתברא דאין מצטרף אפילו רק בכדי ג' ביצים דשיעור כזית אפילו בפת לענין בהמ"ז הוא רק דרבנן וכן משמע מח"א]. וכתב הפמ"ג דכ"ז הוא רק לענין שיעור כזית [י] אבל לענין פת כדי שביעה דחיובו הוא מן התורה חייב אף שאכל מעט מעט דהא עכ"פ ושבעת קרינן ביה. היה פת סופגנין שנתפח עד שאין האוירים שבו נרגשים האוכל כזית ממנו כמות שהוא אינו מברך דלפי האמת לא אכל כזית וכן אם היה כזית ונצטמק ונתמעט בשיעורו אין מברכין אחריו אלא א"כ דחזר ונתפח [אחרונים]. ולענין שתיית רביעית אם שתה [יא] והפסיק מעט וחזר ושתה עד שהשלים לרביעית [יב] יש אומרים דאינו מצטרף וי"א דמצטרף אם לא ששהה מתחלת השתיה עד סוף השתיה יותר מכדי אכילת פרס [מלקמן בסימן תרי"ב ס"ו] והגר"א הסכים שם בביאורו דהלכה כדעה זו השניה. והנה לענין שתיית טה"ע וקאפ"ע שהדרך לשתותו כשהוא חם וקשה לשתותו בלא הפסק כדרך שאר משקין כ"א מעט מעט [יג] יש מחלוקת רבה בין הפוסקים אם צריך לברך ברכה אחרונה [יד] לדעה ראשונה הנ"ל ובמחצית השקל ובח"א מצדדים שלא לברך וכ"כ בדה"ח וכן הוא מנהג העולם. ואנשי מעשה נוהגין שלבסוף שתיית מניחין כדי שיעור רביעית שיצטנן מעט כדי שיוכל לשתות רביעית בלא הפסק ולברך ברכה אחרונה וטוב לעשות כן כדי לצאת אליבא דכו"ע ובפרט לדעת הגר"א הנ"ל דפסק כדעה שניה דשיעור הוא כדי אכילת פרס לענין צירוף גם בשתיה [טו] בודאי נכון לעשות כן. אם אכל פחות מכשיעור והלך לחוץ וחזר מיד דבודאי [טז] צריך לברך שנית בתחלה אפילו בפת יש לעיין אם חזר ואכל פחות מכשיעור בכדי אכילת פרס אם מצטרף דאולי כיון שהלך לחוץ הוי כמו היסח הדעת ועיין במ"א דמצדד דמצטרף:

שער הציון סימן ר"ס ק"א

(י) וגם זה לא ברירא כולי האי, דאפשר דאף שיש כדי שביעה, ואכלת גם כן בעינן, וזה לא מקרי אכילה, כמו שכתב המגן אברהם, ואפשר דמשום זה סיים הפרי מגדים וצריך עיון, אך אם אכל כזית אחד מזה בבת אחת, בודאי חייב מן התורה ממה נפשך, ודוק:

שער הציון סימן תפו ס"ק ז

(ז) משנה שם והובא במחצית השקל ונראה פשוט דהוא הדין לענין ברכת המזון בפת ספוגית משתערת בכמות שהיא:

גליון הש"ס מסכת ברכות דף לט עמוד א

רש"י ד"ה דורמסקין כו' הרי ברכתו בפה"ע ק"ל הא גם בפה"א עדיף משהכל אלא דהמברך סבר דשלקות מברך שהכל. וא"כ ג"כ בפה"ע אין ברכתו בפה"ע אלא שהכל כמבואר בסוגיא גבי זית מליח וצ"ע:

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף לט עמוד א

מ' שהביאו לפניו הרבה דברים ורוצה לאכול מכלן על איזה מהן מברך תחלה יתבאר למטה במשנה השנית ובסוגיא הבאה עליה ומ"מ הוזכר כאן בשני תלמידים שהיו יושבים לפני בר קפרא והביאו לפניו כרוב ודורמסקין והם פירות הנקראים פורונא"ש ויש מפרשים ירקות הנקראות ארמולש וכן הביאו עמהם בשר ולא היה שם לחם או שבאו שלא מחמת הסעודה ובירך האחד על הבשר וכעסו עליו מפני שהבשר ברכתו בשהכל וראוי לברך על החשובה והיא ב"פ העץ אם הדורמסקין פירות או פרי האדמה אם הם ירקות ואח"כ יברך על האחרות שאין האחרת נפטרת בחברתה אחר שאין ברכתיהן שוות ומה שאמרו שנתן בר קפרא רשות לאחד לברך והרי אמרו אין זמון לפירות ואין אחד מברך לכלן לא נאמרה אלא לברכה לאחריה אבל לפניו כל שקובעין כאחד אחד מברך לכלן:

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף מא עמוד א

מה שאמרנו שיש צדדים שהוא מברך על החביב אם היה שם גדול ממנו ראוי לו שישאל לו איזה חביב אצלו ויברך על מה שחביב לגדול ולא שילך אחר דעת עצמו מעשה היה וכעס על זה אחד מגדוליהם על תלמידו ואמר אם חכמה אין כאן זקנה יש כאן:

מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת ברכות דף לט עמוד א

בפירש"י זקנה אין כאן וכו' פי' והיה לו לשואלני על איזה מהן יברך לפטור שאר מינים כו'. עכ"ל האי לישנא על איזה מהן יברך לפטור שאר מינים שייך למאי דס"ד בעי למימר דאיכא מ"ד בשלקות בפה"א וה"ל לשאלו על כך דהא אם יברך על שלקות בפה"א ודאי דאינו יוצא על הפרגיות וגם אם נאמר דלפי דעת המברך דשלקות שנ"ב קאמר וה"ל לשואלו על איזה מהן יברך לפטור את שאר המינים הוא דחוק דכיון דפרגיות היה חביב לו למברך מה היה לשאול לו על דעתו דאינו דומה שיברך לפי חביבות השומע ויוצא בברכתו ולמסקנא ניחא דה"ל לשאול אם מברכין על החביב או על מידי דזיין דאחד מהן יפטור שאר מינים ויש לדקדק בהאי עובדא דבר קפרא דמתחלה אמר לא על המברך אני כועס אלא על המלגלג ואח"כ חזר ואמר בהיפך לא על כו' דמעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר וי"ל דמעיקרא ודאי דכעס נמי על המברך שלא שאלו אלא דה"ק לא על המברך כעסי כ"כ שלא שאל לי על איזה מהן יברך כמו על המלגלג שהוא מורה ממש הלכה בפני רבו לומר שלא כדין בירך על הפרגיות אבל המברך כיון שניתן לו רשות לברך אין זה כמורה הלכה ובא זה התלמיד המלגלג והתנצל עצמו שלא לגלג עליו על שלא כדין בירך אלא לגלג עליו שלא היה חש על כבוד הרב לשאול ממנו על איזה מהן יברך חזר בר קפרא ואמר לא על המלגלג אני כועס שלגלג עליו על שלא שאל ממני וכעסי בזה נשאר על המברך ודו"ק:

חדושי הרשב"א מסכת ברכות דף לט עמוד א

חזר ואמר לא על המלגלג אני כועס אלא על המברך אני כועס אם חכמה אין כאן זקנה יש כאן תנא שניהן לא הוציאו שנתן. ירושלמי א"ר יוסה הא אזילין תרי עמא ולא שמעינן מינה כלום, מאי כדון מסתברא מברך על הקפליט שהכל טפלה לירק, משמע דהדין לישנא דירושלמי אזיל כלישנא דגמרין דדחי אידי ואידי שהכל ובהא קא מיפלגי מר סבר חביב עדיף ומר סבר כרוב עדיף דזיין, וליתא להאי לישנא דקיי"ל דשלקות במלתייהו קיימי ומברכין עליהן בורא פרי האדמה, והילכך אפילו בלא האי טעמא מברך אכרוב משום דבורא פרי האדמה עדיף, וא"נ איכא למימר דהא דירושלמי לאו משום דס"ל דשלקות לאו במילתייהו קיימי אלא משום דס"ל דאי לאו משום דהכל טפל לירק אף על גב דכרוב בורא פרי האדמה אפילו הכי חביב עדיף וכדאמרין לקמן באין ברכותיהן שוות כגון פרי העץ ופרי האדמה דמברך על איזה מהם שירצה, ובר קפרא דאיקפד משום דהכל טפלה לירק דירק מיזן זייני, ובהא פליגא אגמרין דבגמרין משמע דלעולם בורא פרי האדמה עדיף משהכל אף על גב דאיכא חביבותא, ועוד מדקאמר דרך פשיטותא מאן דלגלג סבר בשר שהכל שלקות בורא פרי האדמה הילכך חשוב עדיף.

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף לט עמוד א

לא דכולי עלמא אידי ואידי שהכל בין שלקות ובין בשר ובהא פליגי דמר סבר חביב עדיף פירוש לברוכי עליה וליפטר חבריה ומר סבר חשוב עדיף וכרוב הוא חשוב טפי דזיין. והאי לישנא ודאי ליתיה דאוקים תרווייהו דלא כהלכתא דלימרו שלקות שהכל ואפילו בכרוב דלא חזי לאכלו כשהוא חי והשלק משביחו. הילכך ליתא להאי לישנא דאף על גב דהוא לישנא בתרא בגמרא לא אתמר אלא לדחויי בעלמא הילכך לישנא קמא עיקר. וכיון שכן שמעינן מהאי לישנא דבברכותיהן שוות חביב עדיף ובאין ברכותיהן שוות חשוב עדיף. ולהאי לישנא קמא לא בעי למימר חשוב בגופיה אלא חשוב בברכה כגון שהכל ובורא פרי האדמה בורא פרי האדמה עדיף. בורא פרי האדמה ובורא פרי העץ בורא פרי העץ עדיף. דכל שברכתו מיוחדת יותר חשוב טפי: